

V

VÄRLDENS LJUS

DET ÄR DECEMBER, STRÄNG VINTER med massor av snö. Människorna längtar efter ljus och värme. Jag får biskopens julbrev: ”Natten ska vika där ångest nu råder” och nog finns det en sådan, en livsnöd. Men *det folk som vandrar i mörkret skall se ett stort ljus, över dem som bor i dödsskuggans land skall ljuset stråla fram.*

Julevangeliet slutar med orden om Maria som *bevarade och begrundade allt detta i sitt hjärta*, motsatsen till den förlorade sonen som krävde och packade ihop allt sitt för att sedan förskingra det men för att till sist komma till besinning, begrunda sitt liv och sin härkomst och återvända till Fadern, till *det som var av begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet.*

Ordet för begrunda, Luk 2:19, på grekiska, *symballein*, betyder lägga samman till enhet så att ett mönster träder fram och det här ordet återkommer på latin som benämning på vår trosbekännelse, *symbolum*. I vår gemensamma bekännelse framträder Kristus-mönstret. Motsatsen är att splittra och skingra, *diaballein*. Av det ordet har vi *diabolus* som står för ondskan och dess söndertrasande och nedbrytande verkan. Men Maria begrundar allt som sagts om Jesus i sitt hjärta. Det ska vi också göra.

vers 24: Ty min son var död men har fått liv igen, han var förlorad men är återfunnen. Och festen började.

Berättaren

Visst var det fest i Galiléen när Jesus talade. Berättelser är roligare än förståelse, svar och diagnoser. Och berättelser öppnar just för förståelse mer än diagnoser och förståelse i sig själv. Berätta, berätta, berätta. Så träder mönstret fram och jag förstår mig själv lite bättre. Jesus berättar. Här är ditt liv. Det är vi som är de förlorade sönerna för att bli de återfunna.

Med många liknelser predikade han ordet för dem, på ett sådant sätt att de ville lyssna. Han talade bara i liknelser till dem. Men när han var ensam med sina lärjungar förklarade han allt, Mark 4:33–34.

Jesus som predikant har det antagligen skrivits många böcker om. Han säger inte hela sanningen till de många utan ensam med de sina. Han anpassar, talar till människorna med klarhet och pregnans. (Övervärdera inte människors kunskap men undervärdera inte deras intelligens var rådet vi fick i homiletik en gång. Jesus kunde det.) Han väcker, anknyter till verkligheten, förenklar, öppnar, inbjuder till inlevelse och medkänsla, till eftertanke och fantasi, får människor att *tänka* vidare själva och samtidigt *känna* djupare – verkligen beröras i sitt hjärta.

På ett sådant sätt att de ville lyssna ... Det måste vara vägledande. Folk som inte orkar lyssna till det som låter tråkigt var tydligen bekant redan då. På ett sådant sätt till skillnad från andra, mindre bra sätt. Jesus är själv budskapet. Apostlarnas undervisning senare, ska inte sättas i motsättning till Jesu förkunnelse. När han står där, är han själv budskapet. Han har inte räddat oss genom ord och liknelser men genom sin lydnad och sin kropp's död och uppståndelse.

Låt oss säga att man skulle läsa liknelsen om den återvunne sonen för en muslim. Man kan tänka sig att han skulle ha nickat och sagt att allt detta stämmer med vår tro. Vi får komma i vördnad för Gud som vet allt och förbarmar sig över vem han vill. Jesus berättar sant om Gud och det behövs ingen medlare. Men här finns en dold kristusförkunnelse genom hela liknelsen, tydligast i 15:24 och 32. Hemligheten är att Jesus, Sonen kan och vill träda tillbaka för Fadern. Det är den gudomliga ödmjukheten. Allt ljus på Fadern!

Särskilt Johannesevangeliet uttrycker på många olika sätt att fastän Fadern och Sonen är ett, så underordnar sig Sonen Fadern. Han gör ingenting av sig själv, han gör vad han ser Fadern göra, han får allt av sin Fader, Fadern ger, Sonen tar emot. Den som har sett mig, säger han, har sett Fadern men det är Fadern som ska äras och Sonen kan ingenting av

sig själv. Allt går ut på att förhålliga Fadern och Jesus vill absolut inte stå i vägen. Han är dold i Fadern och Fadern dold i honom.

Sådan som Jesus är sådan är Gud. Det vi kan säga om Jesus kan vi säga om Gud och tvärtom. Fadern i liknelsen uttrycker det: *Mitt barn, du är alltid hos mig och allt mitt är ditt*, v 31. Då får orden en djupare mening. Vi får se Jesus i Fadern när han går ut och möter sin son, snarare springer ut, på ett förödmjukande och uppoffrande sätt, omfamnar honom och ger honom gåvorna. Det har kostat Fadern smärta och förmögenhet att se den förste gå bort och kasta bort arvet och sedan se den andre förkasta hans kärlek.

Han kommer människor till mötes, det är ett bibliskt tema. Det gör vår livsvandring förvandlad genom det som annars är tomt och tråkigt. Hur var det med Woody Allen? ”Antingen må uruselt eller leva i illusioner” sa han. C.S. Lewis uttrycker någonstans i sina böcker något liknande om tiden före sin omvändelse: ”Det jag älskade trodde jag inte fanns och det jag höll för verkligt tyckte jag var tråkigt”. Det vi älskar och som Jesus fört in världen är inte illusioner utan finns verkligen. Och vi är skapade till det och därför finns det djupt inom oss en dragning till det. Lewis älskade ju äventyr och att vara kristen är verkligen att vara med i ett äventyr. Det som Jesus ger oss är verkligen något underbart stort – för bra för att vara sant, säger någon och backar.

Det vi älskar finns hos Jesus Kristus. Och vi som frestas tro att det inte finns. – Så tragiskt. Han vill komma oss till mötes och sedan gå med oss in i framtiden. Det han för oss in i är oförutsägbart som i ett äventyr. Han är den ständigt kommande och hans rike ett stort Advent. Ordet liknar det engelska *adventure*, ett äventyr, en kamp mellan gott och ont som i Lewis böcker och det är oss han räknar med. Verkligheten blir sannerligen tråkig utan detta och när vi inte tror att det finns måste vi föredra tråkigheten.

Vi tror att Jesus är sann Gud och sann människa. Det betyder att vi har frihet att vrida och vända på vår förståelse och se kristusmönstret invävt i allt. Vi får upptäcka Kristus i alla skrifterna, ibland på ett mystiskt och lekfullt sätt. Den förlorade sonen representerar både den förlorade människan och Guds son som blev dömd och förlorad för vår skull. Han som lämnar sin plats på Faderns högra sida *har kommit för att uppsöka och frälsa det som var förlorat*, Luk 19:10. En del gamla lutherska kommentarer vill gärna se en betydelse av den slaktade gödkalven som *påskalammet Kristus som blivit slaktat* för vår skull, 1 Kor 5:7. I varje fall ser vi korset och uppståndelsen klart i v 32: *denne vår bror var död men har fått liv igen ...*

Motsägelsefullheten

Man kan se liknelsen om den förlorade sonen som en berättelse om människans motsägelsefullhet. Den finns också hos Kristus.

”Jag tror på kristendomen ty den accepterar paradoxerna fullt ut”, sa C.S. Lewis. Att inte bara acceptera dem utan förundra sig över dem är att våga komma ut på djupt vatten. Kanske det har med mystik att göra och med verklighet och igenkännande.

Vi ser motsägelsefullheten hos Jesus Kristus, men inte som hos en kliven person som kastas hit och dit. Han är den ende som är hel. Vävd i ett enda stycke. Människor stöter på något de aldrig har erfarit, det är Nya Testamentets innehåll. Ibland tycker de han är konstig.

När Dostojevskij skrev sin berömda roman *Idioten* är det Kristusgestalten han fascineras av. Furst Mysjkin är den goda och givmilda människan som alltid säger sanningen. Det väcker förvåning och irritation. Till sist dukar han under i sin epilepsi, värdig men hånad och förlöjligad, mönstret från Kristus.

Finns det en slags Nådens ordning i Jesu ”offentliga verksamhet”? På sätt och vis. Man kan se den första tiden i det gröna Galiléen som kallensens tid. Det verkar ljuvligt – bekymmerslösheten, fåglarna under himmelen och liljorna på marken ... Saliga är de fattiga... Nu börjar det likna något, Guds rike på jorden, tyckte lärjungarna. Nu äntligen ska det bli lätt att tro på Gud. Så kommer förväntningarna från alla håll på ett jordiskt rättfärdigt rike med Jesus Kristus som kung. En stor tanke eller hur? Under och tecken, framgång, tättnande folkmassor.

Men vägen går till det karga Judéen. I uppförsbacken till Jerusalem börjar hans helgelses väg om man nu kan säga så om Herren. Han talar om sitt lidande och sin död. Det är så obegripligt att hans lärjungar inte uppfattar vad han säger. Gud måste bli människa och en misslyckad människa, Sonen måste bli ”daglönare” och en straffad daglönare, utstött och förbannad för vår skull. – Förvirring, förräderi, förnekelse, dödsdom och korsdöd, lagens strängaste straff. Och mycket stor sorg.

Ty min son var död

Det är bara kvinnorna och den unge Johannes som inte förstår bättre, som är kvar vid korset. Petrus och de andra är spridda och gömda och slickar sina sår som skadade lejon. ”Hur kunde vi vara så dumma att vi

gick på det? Då hade Judas i alla fall rätt, den stackarn. Fiasko ...

De hade väntat sig en segrande Gud och fick en korsfäst Messias.

men har fått liv igen

Korset var offentligt men uppståndelsen såg ingen. I den tidiga gryningen kommer de, den ene efter den andre till en tom grav. Det som inte kan hända hade hänt. Det mest osannolika tycktes vara det mest sannolika.

Det finns så tokiga människor att de går ut i världen och är villiga att dö för något de tror på fastän det visar sig vara en lögn. Men det finns inga som är så tokiga att de går ut i världen och talar om något de är villiga att dö för men som de vet är en lögn, något de själva kokat ihop. Lärjungarna bars av övertygelsen att Jesus hade uppstått. Det finns skäl att tro. Längre kommer vi inte. Till slut är det ett val.

Genom hela Nya Testamentet och genom hela kyrkohistorien är det en sak vi kan vara eniga om som sammanfattning av alltsammans: Motsägelsefullheten. Ibland har man velat komma ifrån det och närt drömmen om det fullkomliga och motsägelsefria. Det har brukat sluta med förskräckelse. I vårt land räcker det med att säga ett enda ord, en plats: Knutby.

Tecken och under, kraft och framgång, övertygande kärlek. Och så förfall och maktmissbruk, pedofilskandaler och förskingring, feighet och otro. ”Nu är det slut med kyrkan!” Så får hon liv igen.

han var förlorad men är återfunnen

Fråga

Vad hade den förlorade sonen förlorat?

(Det var ett väldigt tjat om förlora, förlorad, försäkringsagentens språk, 173 gånger bara i den här boken.)

Med en sådan fråga förloras kristendomen.

Som om inte allting annat var en fråga om fruktan att förlora, hoppet att vinna.

Frågan är en annan: Varför tveka att förlora allt?

Och få se en skymt av nåden.

Ni frågar och frågar, säger Jesus.
Låt Gud få sköta sitt så får du överlåta.
Och bli återfunnen.

En slags Kristushymn

Du tar bort synden men låter den ändå vara kvar.
Du ger oss allt men låter oss ändå vara utblottade.
Du är oss nära men låter det ibland vara dolt för oss.
Vi förlorade. Du för oss ibland förlorad.

En krona bar du men med hårda taggar,
”törne och tistel ska jorden bära åt dig” var det sagt (1 Mos 3:18).
Nu går du in under vår förbannelse.
En spira blev ryckt ur din hand, ett rör som de slog dig med.
Inför din tron finns ingen som bugar i vördnad,
du var såsom en för vilken man skyler sitt ansikte.
Så gör själva solen, men i förtvivlan bakom mörka moln.
Den kan inte uthärda att se hur människorna plågar Gud
inför vilken allt skapat bävar.

Herre, din tron är ett kors, en mötesplats
för sammandrabbningen av makterna en gång för alla.
Jorden vet ingenting, helvetet mobiliserar och himlen håller
andan.
En gång inför din härlighets tron skall alla mötas till dom.
Denna dag avgörs allt,
mitt i världen där tre världsdelar möts,
mitt i tiden, när den var fullbordad, då Gud sände sin son.
”Där korsfäste de honom ... och Jesus i mitten.”

Så är du ändå en kung?
En segergest gör du
men så fruktansvärt: dina armar är fastspikade.
En mantel bar du
men en avlagd soldatkappa, lysande röd.
Naken hänger du, slagen, skändad.
Egendomslös är du,

men närmast kroppen med en anmärkningsvärt fin livklädnad
vävd i ett enda stycke, till lycka denna dag för han som vann den.
Jorden vet ingenting. Han är snart död. Gamarna väntar redan.
I en rik mans grav ska du bli lagd, till sist när allt är tyst.

Nyss ridande in i triumftåg på en vit stridshingst?
Nej, en grå trippande vardagsåsna, dårskapens djur.
Allt tycks så löjligt kring dig – eller är det heligheten?
Du är en hemlighet för världen.
Den säger att det du gjort gör ingen skillnad,
fast du tog vår livsnöd på dig och gav oss saligheten.
Men några böjer knä och tar emot dig,
osynlig i bröd och vin, med ohörbart Kyrie på sina läppar.
Herre kan det vara du?
Du är Lammet och Lejonet med det outtalbara namnet.
Gloria, Ära ska sjungas av alla folk med alla tungomål,
ja, det är Du Herre och ditt rike är i sanning motsägelsefullt.
Du är förlorad men ständigt återfunnen.

Långfredag

”Han som ingen kunde röra vid har gripits;
han som löser Adam ur förbannelsen är bunden.
Han som prövar människornas hjärtan och innersta tankar,
blir oförtjänt ställd inför rätta;
han som fyller avgrunden blir fångslad.
Han inför vilken himlens makter bävar blir ställd inför Pilatus;
Skaparen blir slagen av sin skapelses hand.
Han som kommer för att döma levande och döda döms till
döden på korset;
dödsrikets förstörare, instängd i en grav.
O du som uthärdar allt detta i din milda kärlek,
du som frälst människorna ur förbannelsen,
o lidande Herre, ärad vare du.”¹⁸⁹

Så kom du då till sist ...

”Gud, alltings Härskare och Skapare, som har gjort allt och ställt allt i ordning, var inte bara människovänlig utan också långmodig. Men Han var alltid densamme och är och skall så vara; han är mild och god, behärskad och sann, allena god. Han tänkte ut en så stor och utsäglig tanke och meddelade den åt Sonen ensam. Så länge som han höll sitt visa rådslut i hemlighet och förvar, syntes han försumma oss och vara likgiltig för oss. Men när han genom sin älskade Son uppenbarade och visade det som av begynnelsen var berett, så skänkte han oss allt på en gång och lät oss få del av hans välgärningar och fick se och fatta vad ingen av oss hade kunnat vänta.”¹⁹⁰

Ge mig en fast punkt och jag ska rubba jorden.

(Arkimedes)

Nu måste vi glädja oss. Ty denne vår bror var död men har fått liv igen,
Luk 15:32.

Påsk, Petrus!

Nu är det morgon Petrus!
I denna natt har du sovit och väckts,
slagit blint, flytt, svettats, frusit och varmt dig.
Förtvivlat och förnekat.
Tuppen har galit. Klanglöst skärande. Själlöst plikttroget.
Men han har rätt. Verkligheten har alltid rätt.
Nu är det morgon Petrus. Han är snart död. Glöm hans olyckliga
kärlek.
Försök få lite mat i dig nu och håll dig undan sedan.
Och lev försiktigt.

Nu är det morgon Petrus!
Tror du ändå inte?
Du har ju sprungit till en tom grav i dag och sett det ingen kan
tro.
Gryning. Påskmorgon.
Historien har vänt sig. En ny värld med nya förutsättningar.